„Latvijas tēlu veido ar darbiem”

Advokāts, Latvijas Nacionālās operas ģildes Amerikā prezidents
Ivars Slokenbergs** intervijā **Ligitai Kovtunai

Jūs pārstāvat to latviešu trimdas bērnu paaudzi, kas dzimuši Amerikā, bet dzīves gaitā – un latviskās audzināšanas rezultātā! – atraduši par iespējamu līdzās profesionālajam darbam strādāt arī sabiedriskā kārtā „latviešu lietas labā”. Pēc 10 gadiem, kad strādājāt kopā ar advokātiem Filipu Kļaviņu un Raimondu Slaidiņu Latvijā, esat nodibinājis savu advokātu biroju Ņujorkā, kam ir vistiešākā saikne ar Latviju.

Jā, pēdējos četrus gadus mans birojs ir Ņujorkā, bet klienti lielākoties ir no Latvijas, no Baltijas valstīm un Eiropas. Pārstāvu uzņēmumus, kuŗi vai nu jau strādā ASV tirgū, vai tam gatavojas, sniedzu viņiem juridiskos pakalpojumus. Interese ir liela, darba ir daudz, uzņēmēji no mūsu reģiona vēlas apgūt un iekļauties vērienīgajā Amerikas apritē un galvenais – to spēj. Ir gluži citādi, nekā pirms gadiem, kad Latvijas uzņēmējiem Amerika likās tāla, dārga un sarežģīta. Tāda tā ir joprojām, taču pasaule ir mainījusies, līdz ar ko paplašinājušās iespējas. Pirms desmit gadiem vadīju Amerikas Tirdzniecības palātu Latvijā (*AmCham*), un tad manīju, ka mūsu uzņēmēji galvenokārt orientējas uz vietējo, uz Eiropas tirgu. Pēdējos gados apvāršņi ir kļuvuši plašāki, daudz plašāki, un latvieši veiksmīgi strādā globālajā tirgū.

Nesen aizvadītajā Pasaules latviešu ekonomikas un inovāciju forumā (PLEIF), kuŗā arī jūs piedalījāties, Latvijas-Amerikas komerckameras (*LatCham*) prezidents Mikus Kīns teica – latviešu kopiena ASV ekonomikā ir otra aktīvākā aiz ebrējiem.

Šie dati gan ir jau gadus 25 veci, bet – ja pat šodien tie nav īsti precīzi, tomēr parāda, ka vēsturiski tā ir bijis un ka latviešiem ir potenciāls. Vēl vairāk – kāpēc gan mēs nevarētu būt tie pirmie?! Izraēlas diasporas piemērs tiešām ir iedvesmojošs – kā viņi spēj sadarboties ar savu tēvzemi, dodot nopietnu ieguldījumu Izraēlas ekonomiskajā attīstībā. Arī latvieši tiešām ir visur, un to vajag izmantot. Tas arī ir viens no pieminētā PLEIF galvenajiem mērķiem – gluži praktiski radīt sadarbības saites, kas palīdz celt Latvijas tautsaimniecību. Pasaulē dzīvo tūkstošiem uzņēmīgu, augsti izglītotu, turīgu latviešu, kam ir pieredze, kapitāls, plaši sakari mītnes zemēs un pasaulē, kas Latvijai var būt milzu ieguvums. Turklāt šajos laikos nemaz nav jāizbrauc no savas zemes, kur mīti, – ir daudz un dažādi veidi, kā, strādājot citā valstī, var izmantot savu kontaktu tīklu un kapitālu, lai strādātu Latvijai. PLEIF uzdevums ir iedzīvināt šo procesu. Forumos piedalos jau kopš paša pirmā iedvesmojuma 2013. gadā, un redzu pozitīvo dinamiku. Protams, ir labāk, ja iespējama arī tā sauktā neformālā daļa, kur cilvēki tiekas personiski pie vīna glāzes. Šogad tas nevarēja notikt, tikāmies virtuāli.

Toties dalībnieku skaits bija nozīmīgi lielāks, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem.

Un tas ir pozitīvs ieguvums. Šo darbīgo, veiksmīgo cilvēku ikdiena rit savās zemēs, viņi ir aizņemti savā darbā, un tāpēc forums ir ļoti vērtīgs. Tas palīdz satikties, rodas iespējas šos cilvēkus piesaistīt, pārliecināt, vismaz mēģināt to izdarīt. Vēlos piebilst, ka ir „vecā trimda” un jaunā diaspora, un abās ir cilvēki, kam ir reālas iespējas dot savu ieguldījumu Latvijai.

Ivars Slokenbergs: *"Ģildes galvenais mērķis no pašas sākotnes ir bijis vākt līdzekļus, ko ziedot Latvijas Nacionālās Operas un baleta atbalstam. To redzu kā misiju atbalstīt valsts tautsaimniecību kopumā – jo kultūra un ekonomika ir nesaraujami saistītas. Mēs runājām par Latvijas tēla nozīmi valsts attīstībā – te tas ir! Caur mūsu opermākslu mēs stāstām pasaulei par Latviju, un mums ir ar ko lepoties.*

Jūs teicāt – pārliecināt. Vai jūsuprāt Latvijas biznesa vide ir gana pievilcīga investīcijām un sadarbībai?

Pirmām kārtām – Latvija ir mazs tirgus lielajiem investoriem, bet ir nišas, kur Latvija ir interesanta – dažādas technoloģiju un zinātnes jomas, piemēram, kuŗās piesaistīt Latvijas izglītoto darbaspēku. Atvērt lielu ražotni Latvijā ASV investoram iespējams nav interesanti. Svarīgākais ir veidot Latvijas atpazīstamību kā draudzīgu, sakārtotu vietu uzņēmējdarbībai ar paredzamu likumdošanu un nodokļu politiku, ar caurspīdīgumu procesos. Un mums taču jau ir laba transporta infrastruktūra, it sevišķi Rīgas lidosta, augsts pakalpojumu līmenis un dzīves vide, bet galvenais – „gaišas galvas” ar augstu izglītību.

PLEIF arī sprieda par Latvijas tēla veidošanu, un šis process saņēmis diezgan daudz kritikas.

Ar lozungiem un saukļiem tiešām nevar izveidot valsts tēlu – tikai ar darbiem. Un personībām – tādi cilvēki kā Elīna Garanča, Kristīne Opolais opermākslā, kā Kristaps Porziņģis sportā un citi, jau veido Latvijas tēlu. To veido vēstniecības, kuŗās strādā diplomāti un ekonomikas atašeji, LIAA – Latvijas investīciju attīstības aģentūra, kas paplašina savu pārstāvniecību tīklu, arī Latvijas un ārvalstu tirdzniecības palātas un kameras, kā arī mūsu goda konsuli, kas ir vērā ņemams spēks, – tie ir cilvēki ar plašiem sakariem un labu pieredzi biznesā, gatavi nesavtīgi strādāt Latvijas labā. Un, protams, pirmais solis, lai iekarotu pasaules tirgus un uzmanību, ir jāsper pašam uzņēmējam, piedaloties izstādēs, meklējot biznesa kontaktus, veidojot uzticamību savam piedāvājumam.

Jūs pieminējāt mūsu operas zvaigznes kā Latvijas tēla veidotājus. Pats esat arī Latvijas Nacionālās operas ģildes Amerikā prezidents. Kāds bija motīvs uzņemties vēl šādu sabiedrisko pienākumu ?

Ar Ģildi esmu saistīts daudzus gadus, jo mani radinieki tajā darbojušies, bet māte (Aija Pelše – *L. K.*) ilgus gadus bija valdes priekšsēde. Te jāatminas laiks, kad tapa Ģildes iecere un kad tā tika nodibināta – 1989. gadā, kad Ņujorkas latviešu koris dziedāja uz Rīgas opernama skatuves, jau radās iedvesmojums dibināt Ģildi, kas arī notika 1991. gadā, pēc neatkarības atgūšanas. Tā ir Ņujorkā reģistrēta bezpeļņas labdarības organizācija, bet biedri mums ir visā Amerikā un ārpus tās. Pats tolaik dziedāju Ņujorkas latviešu korī, un koncerti Operā un Doma baznīcā ir arvien vieni no spilgtākajiem mana mūža brīžiem... 2021. gads tātad ir Ģildes 30. jubilejas gads.

Šovasar piekritu vadīt Ģildes valdi, jo manā ieskatā katram latvietim ir jādod savs ieguldījums Latvijas attīstībā vēl plašāk, nekā tikai savā profesijā. Ģildes valdē darbojas 14 cilvēki, ieskaitot viens no tās dibinātājiem, viceprezidents Ivars Bērziņš un viceprezidente – aktīvā un mūzikā izglītotā Iveta Grava, kuŗa savulaik pati strādājusi Operā, bet tagad dala dzīvi starp Latviju un Angliju, līdz ar ko mūsu saikne ar operas un baleta teātri ir pavisam tuva un cieša. Ģildes galvenais mērķis no pašas sākotnes ir bijis vākt līdzekļus, ko ziedot Latvijas Nacionālās operas un baleta atbalstam. To redzu arī daļēji kā misiju atbalstīt valsts tautsaimniecību kopumā – jo kultūra un ekonomika ir nesaraujami saistītas. Mēs runājām par Latvijas tēla nozīmi valsts attīstībā – te tas ir! Caur mūsu opermākslu mēs stāstām pasaulei par Latviju un radām tās tēlu, un mums ir ar ko lepoties.

Runājot par Ģildes ieguldījumu – aizvadītajos 30 gados tas bijis vairāk nekā 1,6 miljoni ASV dolaru, lielākā daļa ieguldīta pavisam konkrētos opernama projektos, īpaši aizvadītā gadsimta 90. gados, kad atjaunotajai valstij trūka naudas. Pirmām kārtām vajadzēja ieguldīt infrastruktūrā un, tā teikt, „dzelžos” – sarūpējām liftu, apgaismošanas iekārtas, orķestra bedres iekārtu, titru mašīnu, spoguļus, lustras, nopirkām lielo automašīnu dekorāciju pārvadāšanai un daudz ko citu. Par vairāk nekā 160 tūkstošiem dolaru vien iepirkti mūzikas instrumenti, tostarp *Steinwey* flīģelis. Un, protams, ieguldīts operteātŗa iestudējumos, kā arī jaunās paaudzes mūzikālajā izglītošanā, atbalstot Mūzikas akadēmijas studiju „Figaro”, vedot Latvijas skolēnus uz operas izrādēm utt. Visi līdzekļi ieguldīti pavisam konkrētās lietās, par ko mūsu ziedotājiem varam atskaitīties. Runājot par ziedotājiem, – arī te notiek paaudžu maiņa, un nu viens no mūsu valdes izaicinājumiem ir radīt „jauno ziedotāju paaudzi”, ko jāuzrunā mūsdienīgā valodā un jāpārliecina, lai viņi pārņem „vecās trimdas” ziedošanas tradicijas.

Zinu cilvēkus Amerikā, kuŗi caur operas Ģildi „atdzimuši” savā latvietībā, proti, atraduši savu latvietības saliņu pēc tam, kad aizgājuši no darba pelnītā atpūtā.

Jā, patiešām mūsu pulkā ir cilvēki, kas citkārt aktīvi neiesaistījās latviešu sarīkojumos, bet kam tuva opermāksla. Te viņi arī „atraduši sevi”, lai palīdzētu Latvijas kultūrai, un, kā jau mēs runājām, līdz ar to arī Tēvzemes atpazīstamībai un tautsaimniecībai. Ziedotāju „profils” ir daudzveidīgs – te ir individuālie ziedotāji, ir arī organizācijas, kā, piemēram, TILTS, ALA.

Un amerikāņi?

Ja nav, tad būs! Mans mērķis ir ziedotāju pulku paplašināt ne tikai jaunās paaudzes, bet arī Latvijas un latviešu draugu virzienā, tostarp arī uzrunāt uzņēmējus, kas strādā gan Latvijā, gan arī Amerikā un, protams, savas profesijas pārstāvjus.

Atminējos daktera prof. Bertrama Zariņa piemēru – viņš prata ieinteresēt savu pacientu, ASV multimiljonāru Normanu Naitu par Latviju tā, ka kungs noziedoja Latvijas medicīnai iespaidīgas naudas summas. Jūs savu darbu prezidenta amatā turklāt uzsākāt laikā, kad Ģilde atkal ķērusies pie jauna, vērienīga projekta – Jāņa Kalniņa operas „Hamlets” iestudējuma. Labi atceros, kā jūsu māte Aija Pelše teica atklāšanas runu 2011. gadā Bruno Skultes operas „Vilkaču mantiniece” pirmizrādē. Jums varētu būt tas gods līdzīgi atklāt „Hamleta” atjaunojuma pirmizrādi 2022. gada janvārī. Tāda skaista pēctecība.

Līdz paredzētās pirmizrādes atlikuši vien 13 mēneši, un laiks skrien ātri. Bet ir jau arī daudz padarīts. Ģilde apņēmusies būt šī jauniestudējuma ģenerālsponsors. Un te atkal vēlos uzsvērt Ģildes misiju – atdzīvināt un parādīt pasaulei spožāko latviešu nacionālās operas meistardarbu, kas jau pēc pirmizrādes 1936. gadā izpelnījās augstāko atzinību Eiropas mūzikas kritiķu aprindās. Ir ļoti svarīgi, lai latviešu oriģinālopera nostātos blakus „vecās Eiropas” operām – jo Kalniņa darbs ir tā cienīgs. Līdz ar to mēs arī atdotu godu Meistaram, kuŗš savas karjēras „otro elpu” ieguva trimdā, Kanadā, kā arī tām latviešu operas zvaigznēm, kas bija spiestas doties trimdā. Ir jāatgādina, ka šie talantīgie cilvēki ir atstājuši savas pēdas Latvijas vārda spodrināšanā pasaulē.

Ja arī jūs vēlaties ziedot operas *Hamlets* iestudējumam, to var ar kreditkarti *www.lnogasv.org/donate/* vai, rakstot čekus uz *Latvian National Opera Guild, Inc.* vārda un sūtot uz c/o Māris Lapiņš, *29 East Gate, Manhasset, NY 11030-3423*.

(Turpināts 5.lpp.)

„Latvijas tēlu veido ar darbiem”

Advokāts, Latvijas Nacionālās operas ģildes Amerikā prezidents ***Ivars Slokenbergs*** *intervijā* ***Ligitai Kovtunai***

(Turpināts no 4. lpp.)

UZZIŅAI
Jānis Kalniņš
(1904-2000)

Komponists, diriģents, pedagogs un ērģelnieks Jānis Kalniņš dzimis 1904. gada 3. novembrī Pērnavā, komponista Alfrēda Kalniņa (1879-1951) ģimenē. Tēva vadībā viņš septiņu gadu vecumā sāk mācīties klavieršpēli, bet 1920. gadā, iestājoties jaundibinātajā Latvijas konservatorijā un studējot vairākās speciālitātēs, pievienojas plašajam profesora Jāzepa Vītola (1863-1984) audzēkņu pulkam.

1923. gadā, būdams tikai deviņpadsmit gadus vecs, Jānis Kalniņš kļūst par Nacionālā teātŗa mūzikālās daļas vadītāju un diriģentu. Turpmāko desmit gadu laikā top mūzika apmēram piecdesmit lugām, tādējādi komponista pirmie radošie panākumi saistīti tieši ar skatuves mūzikas žanriem. Par pašu laimīgāko mūža posmu J. Kalniņš uzskatīja Latvijas Nacionālajā operā nostrādāto desmitgadi (1933-1944). Šajā laikā latviešu mūzikas pūralādi papildina J. Kalniņa trīs operas; tostarp pēc V. Šekspīra traģēdijas veidotā un tēvam veltītā opera “Hamlets” (1936).

1944. gadā Jānis Kalniņš dodas trimdā. Par viņa mājvietu kļūst Kanada. Komponists miris 2000. gada 23. novembrī Frederiktonā, Kanadā.

Operu “Hamlets” Jānis Kalniņš iesāk rakstīt 1934. gadā, pabeidz 1935. gadā Zalcburgā. Pirmizrādi pirmā latviešu opera, kuŗas pamatā pasaules klasiskās dramaturģijas šedevrs, uz Latvijas Nacionālās operas skatuves piedzīvo 1936. gadā, pie diriģenta pults esot pašam komponistam. Režisors – Jānis Zariņš, viņš arī režisors otrajam iestudējumam 1943. gadā. Dekorātors 1936. gadā – Herberts Līkums, 1943. gada iestudējumam – Pēteris Rožlapa (par darbu saņēmis Kultūras fonda balvu). Titullomā abos iestudējumos – Mariss Vētra, Karalis – Ādolfs Kaktiņš, Karaliene 1936. gadā – Amanda Liberte-Rebane, 1943. – Alīda Vāne. Ofēlija – attiecīgi Lidija Blūmentāle un Marija Vintere, Horācijs Viktors Stots un Teodors Brilts.

Jānis Kalniņš

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda financiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība “Laiks-BL”

MAF
Mediju atbalsta fonds

Lūdzamies vai buŗamies?

Aivars Lielbārdis, ***150. kollekcija –Buŗamvārdi****, izdevis Latvijas Universitātes Literātūras, folkloras un mākslas institūts, 224 lpp.*

EDUARDS SILKALNS

Vai zinājāt, ka Latviešu folkloras krātuvē glabājas vairāk nekā 54 000 buŗamvārdu „vienību” un ka tas ir viens no apjomīgākajiem buŗamvārdu krājumiem Eiropā? Vai zinājāt, ka notiek buŗamvārdiem veltītas ikgadējas starptautiskas konferences? Vai ticat, ka mūsdienu ārsti rozes slimniekiem dažkārt iesaka apmeklēt vārdotāju? – Ja ne zinājāt, ne ticat, tad tagad jūsu zināšanas papildina un jūsu ticību izaicina vai pārbauda neparastā grāmatā ***150. kollekcija –Buŗamvārdi.***

Jau sava teksta pirmajā teikumā pētnieks definē pētījumu: „Latviešu buŗamvārdi ir mutvārdu un rakstītas formulas, kuŗām tautā ticis vai tiek piedēvēts pārdabisks spēks kāda mērķa sasniegšanai – dziedināt, kaitēt iegūt simpatijas vai veiksmi, ietekmēt kādus notikumus vai darba rezultātu utt.” Ja sendienās darbotājus ar burvestībām vārdos un/vai darbos sauca par pūšļotājiem, vārdotājiem, laitītājiem, ragotājiem vai āderētājiem, mūsdienās rosās ekstrasensi, auras speciālisti, šamaņi, bioenerģētiķi u. c. (62. – 64. lpp.)

Kā cilvēku, kam vienīgā saskarsme ar buŗamvārdiem bijusi, skatoties ik vasaru pirms Jāņiem Nacionālā teātŗa skatuvē, kur Bebene un Tomuļu māte nodarbojas ar labākas veselības pieburšanu, mani pārsteidz kristīgā momenta klātiene daudzos jo daudzos A. Lielbārža izvēlētos buršanās paraugos. Lūk, kādi tiek citēti asiņošanas apturēšanas vārdi:

„Mūsu Kungam Jēzum Kristum bij piecas vātis. Viņam vātis nesāpēja un arī nepampa, nedz asinis tecēja. Tā lai šim cilvēkam nostājas kā tam Kungam Jēzum Kristum. Iekš tā vārda Dieva tā Tēva Dieva tā Dēla un Dieva tā Svētā Gara. Pēc katras Dieva personas nosaukšanas jāmet krusta zīme.” (66.)

Zinām, ka mūsu folkloras lielākajai bagātībai, tautas dziesmām, saskare ar kristietību ir minimāla, ja nu vienīgi uzsveŗam, ka dainu ētika ir tuva kristietīgajai ētikaika vai kā dainu „mīļās Māras” tēls dažkārt saplūdināts ar kristiešu jaunavu Mariju. Tautas pasakās un teikās, parunās un sakāmvārdos kristīgā momenta tikpat kā nav. Kas tad ir tas, kas buŗamvārdiem liek atšķirties no citiem mūsu folkloras žanriem? – Lielbārdis raksta: „Bībeles personāžu un sižetu klātbūtne, to biežums latviešu buŗamvārdos liecina par tekstu piederību kopīgai Eiropas kristīgo buŗamvārdu tradīcijai, kas līdz ar kultūru un valstu migrāciju daudzu gadsimtu gaŗumā pamazām iesakņojušies latviešu vidū.” (66.)

Varam gan izmēģināt arī vēl citus skaidrojumus. Varbūt buŗamvārdi ir jaunāki par pārējo folkloru un atspoguļo situāciju, kad kristietība tautā jau bija vairāk nostiprinājusies? Varbūt cilvēki sāpju un bēdu brīdī juta, ka kristiešu Trīsvienīgais Dievs viņiem vairāk spēs palīdzēt nekā senču Dieviņš? Tā kā pētnieks ir koncentrējies uz veselības atgūšanas vai saglabāšanas buŗamvārdiem, varbūt tie neatspoguļo satura tendences 54 000 vienību vairākumā?

Kas grāmatā visvairāk pārsteidz un iespaido, tā ir būrējos un viņu sekotāju milzīgā uzsvara likšana uz visu vārdu precīzu, negrozītu pateikšanu un ar tiem saistīto izdarību izpildīšanu. Ja būs kas teikts vai darīts nepareizi, tam visam vairs nebūs efekta. Buŗamvārdi un burvestību izklāsti kā neglābjami dārgumi tikuši virzīti no cilvēka uz cilvēku, līdz Latvijas pirmajā neatkarības periodā skolu jaunatne tikusi iesaistīta to apzināšanā un savākšanā, lai beigās nonāktu folkloras krātuvē. Buŗamvārdi liecina par gluži vai fanātisku ticību „pareizo” vārdu spēkam. Kristīgajā baznīcā, it īpaši protestantismā, precīza vārdu izvēle lūgšanās nav visusvarīga, svarīgāka ir izteiktā doma un attieksme.

Kā interesantu pretstatu nupat teiktajam gribētos gan minēt kādā vācu avīzē 2020. gada augustā lasīto. Tur pastāstīts par kādu katoļu priesteri Italijā, kuŗš radu un draudzes kopības izcelšanas nolūkā izstrādājis šādu bērna kristīšanas formulējumu: „Tēta un māmiņas, kūmu, vecvecāku, ģimenes locekļu, draugu un draudzes vārdā mēs tevi kristām Tēva, Dēla un Svētā Gara vārdā.” Vatikāns šādiem vārdiem veiktas kristības atzinis par nederīgām licis priesterim atgriezties pie ierastajiem vārdiem: „Es tevi kristu Tēva, Dēla un Svētā Gara vārdā”.

Precīzi formulējumi mūsdienās nepieciešami tiesību jomā, svinīgos solījumos un zvērestos. Kad pērn, stājoties amatā, Latvijas Valsts prezidents Egils Levits Saeimas dotajā solījumā

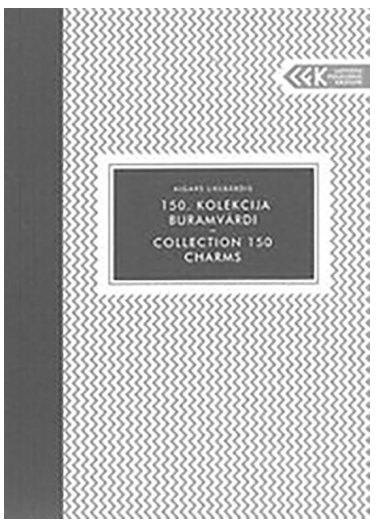

kalpot Latvijai teicās to darīt pēc labākās sirdsapziņas, Saeimas priekšsēde Ināra Mūrniece viņam aizrādīja, ka „sirdsapziņas” vietā nācies būt ”apziņai”, un prezidents dabūja svinīgo solījumu atkārtot. Var jau filozofēt un debatēt, cik vien tīk par to, kā apziņa atšķiras no sirdsapziņas, tomēr tāds atgadījums liekas bijis īsti piedienīgs tautai, kas uzvarējusi 54 000 buŗamvārdu vienību.

A. Lielbārža grāmata akcentē tiekšanos pēc labā bēdu laikā un pēc veselības slimajiem, bet interesanti, vai tad starp tām 54 000 vienībām nav arī lāsti, zaimi, nolādējumi, visāda veida nelabvēlības paudumi? Tuvākā vieta nelaba likteņa novēlējumam lasāma brīdinājumā necienīgu izturēšanos pret alepadisa? grāmatu.: „Kas šo grāmatu pie sevis nes un otram rakstīt dod, lai tam grēki būtu kā smilšu jūrmalā, tad viņam tiek piedoti. Kas šo grāmatiņu redz un neraksta, un iekš savas mājas netur, tam nekādas svētības nebūs, un kas viņu lasīt nedod, tas tiks nolādēts.” (116.) Drusku draudīgs izskatās 42 gada dienu saraksts, kuŗās nebūs nekādu jaunu darbu iesākt utt., jo „viss, kas iekš tām 42 dienām notiek, viss iznīkst.” (120.) Vēl ļaunāk ir ar dažām citām dienām, jo „tie bērni, kuŗi iekš tām 7 dienām piedzimst, tie mirst vienā nelaimīgā nāvē.” (122.)

Grāmata labi tulkota mūsdienu angļu valodā, nemēģinot nekādi atdarināt kroplo, archaisko latvisko izteiksmi. Ik pāŗlappusei latviešu valodā atveres pretējā pusē, nepāŗlappusē, likts angliskais teksts. Grāmata nav veidota kā populārs izdevums plašām masām, tomēr viens otrs cittautas intelektuālists, eksotiskas lasāmvielas cienītājs, saņemot tādu grāmatu kā dāvanu, varētu vien nopriecāties.

Prieks, ka mūsu sekulārajā, racionālajā, „aktuālo momentu” cienītājā laikmetā gadās vēl pa zinātniekam, kam rūp pievērsties maģiskajam, mistiskajam, senajam.